

10. HELHETEN

För att få en lönsam nötköttsproduktion är det viktigt att det finns en fungerande helhet och att den nya produktionen kompletterar resten av företaget gällande betesmark, foderodling och arbetsstyrka. Men också att den stämmer väl överens med de givna förutsättningar som finns på gårdsnivå. En annan allt viktigare aspekt är att väga in marknadsrisk i sitt företag. Att vara beroende av stora inköp av foder och strö är en typ av marknadsrisk att förhålla sig till och bör också vägas in i beslutsunderlaget. Hur kan denna risk minimeras? Kan det t ex finnas anledning till att säkra tillgången på foder och strö genom att ingå samarbete med en växtodlare eller att köpa direkt utan mellanhänder och därmed kunna ta emot spannmål i samband med skörd?

Tänk igenom placeringen

En återkommande aspekt ur helhetsperspektivet är logistiken på gårdsnivå. Logistiken är starkt kopplat till placering av byggnaden i förhållande till övriga enheter på gården. Många gånger finns det naturliga begränsningar som bestämmer var byggnaden ska placeras, men det är också vanligt att tänka ”fast” i ett tidigt stadium och inte se alternativa placeringar. Att bestämma placering av byggnaden kräver tankemöda och är en process som kan ta flera månader. Det är viktigt att tänka igenom hur alla transporter till och från byggnaden kommer att fungera i praktiken.

Att sektionera så att smittspridning inom och mellan djurgrupper hindras är svårt. Det finns därmed alltid en risk för att gödsel och smittor flyttas mellan avdelningar och gårdsdelar av både djur och människor.

Vad är logistik?

- Logistik handlar kortfattat om att få rätt saker i rätt tid på rätt plats.
- Optimering av logistik är att skapa mesta möjliga värde med minsta möjliga resurs. Här är värde kött eller kalv och resurs är arbete, kapital och energi.
- Allt arbete som utförs ska skapa så mycket värde som möjligt.

Bygg med leksakslego och rita spagettidiagram

Ett tips är att använda sig av leksakslego för att hitta bästa placeringen. Bygg upp strukturen med hjälp av lego och diskutera runt denna – många gånger! Föreställ er hur de olika arbetsmomenten ska utföras så som utfodring, ströning, skrapning och flytt av djur mellan byggnader. Försök att tänka fritt och släpp in kritiska och erfarna personer som kan komma med synpunkter och inspel tidigt i processen. Skissa på idéer, gör om och gör nytt.

Spagettidiagram är ett annat användbart verktyg där man helt enkelt ritat upp alla körvägar som kommer bli aktuella till och från stallet. Använd gärna olika färger och märk ut vilka körvägar som är foder-, djur- och gödseltransporter i spagettidiagrammet för att få med smittskyddsaspekten. Att få till rätt logistik är viktigt ur ekonomisk synvinkel i form av maskinutnyttjande och arbetstidsåtgång, men även ur smittskyddssynpunkt. Dessutom är det ju väldigt svårt att göra något åt en felaktig placering i efterhand, när det redan är byggt! Lista gärna faktorer som är viktig att ha i beaktning för placering och logistik i den specifika situationen.

Handfasta tips

Nedan följer en lista med kom ihåg och generella råd gällande logistik och placering som förhoppningsvis kan fungera som inspirationsmaterial i processen. Lägg till och dra ifrån efter eget behov.

Foder och gödsel

- Blandningsplatsen och alla foderlager ska vara samlade på ett och samma ställe och det ska finnas ett hårt underlag att köra på när blandarvagn och lastare används.
- All utfodring ska vara så enkel som det bara går med hänsyn till de olika djurkategoriernas behov.
- Det ska gå att använda samma maskiner att fodra med till alla djur, i alla stallavdelningar.
- Minimera antal fodermedel, gödseltyper och strömedel så mycket det bara går utan att ge avkall på djurens behov.
- Hålla isär rena och smutsiga körvägar. Detta är extra viktigt om körbara foderbord används så att du inte kör i gödsel och sedan upp på foderbordet.

Djuren

- Djuren som behöver mest tillsyn ska stå centralt.
- Alla djur av samma djurkategori ska vara i samma byggnad.
- Flytta enbart djur i en riktning, istället för fram och tillbaka i olika riktningar. Detta är mer rationellt samt viktigt ur smittskyddssynpunkt.
- Djuren ska flyttas i hela grupper, inte mellan olika grupper.
- Se till helheten för hur djuren ska flyttas, både vid insättning, mellan byggnader men också vid utlastning till slakt. Planera gärna för fasta grindar så att en person kan flytta djur själv utan att utsätta sig för fara.
- Ett separat utlastningsställe som gör att djurbilen inte dockar direkt mot produktionsstallet är ett sätt att minska risken för smittspridning.
- Förvaring av kadaver bör ske så att hämtning kan ske utan att kadaverbilen behöver köra över gårdsplanen.

Rationellt idag och i framtiden

- Tänk rationellt för att spara diesel och arbetstid.
- Sträva rent generellt efter flexibla lösningar, t ex att samma maskin eller samma stallavdelning kan användas till flera olika ändamål. Det tar tid varje gång ett nytt arbetsmoment ska påbörjas och det är mer utrustning som ska hållas i skick om flera olika system används.
- Kan det bli aktuellt med någon annan driftinriktning i framtiden där det krävs betesgång? Hur påverkar det i så fall valet av placering?
- Ta hänsyn till vindriktningen vid placering av stallar. Placera om möjligt mottagningsstallar så att den härskande vindriktningen inte går från mottagningsstall rätt in i tilluften för övriga stallar.
- Tänk igenom om det kan bli aktuellt med ytterligare byggnader i framtiden och hur dessa placeras i förhållande till nuvarande byggnader.

Att tänka på

- Kompletterar den nya produktionen resten av företaget?
- Har du tagit hänsyn till maskinutnyttjande, arbetstidsåtgång, tillsyn och smittskydd vid val av placering?
- Klarar du separata körvägar för foder-, djur- och gödseltransporter?

Läs mer

- **Att vara nötköttsföretagare.** Artikelnr. TA106. Finns att beställa på www.gardochdjurhalsan.se